

Katarzyna Iwuć

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

WYCENA W WARUNKACH RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ

1. Pojęcie zabezpieczenia

Cechami ryzyka są powszechność i trwałość, co oznacza, że ryzyko towarzyszy każdej działalności człowieka, w szczególności gospodarczej. Bez względu na obszar geograficzny, sektor czy branżę, w jakiej działa jednostka, jej aktywność wiąże się z różnymi rodzajami ryzyka. Nie można go wyeliminować, gdyż podejmowanie ryzyka stanowi nieodłączny element działalności gospodarczej. Jak słusznie pisze Drucker (1993, s. 217), „jeżeli w swoim działaniu będziemy kierowali się próbami uniknięcia ryzyka, obarczymy się ryzykiem największym i najbardziej nierozsądnym z możliwych: ryzykiem tego, że nic nie zdziałamy. Jeśli ktoś zaczyna od szukania złych stron, zawsze znajdzie sposób, by w ogóle nic nie robić”.

Ryzyko samo w sobie nie jest więc niczym złym, gdyż stanowi siłę napędową każdej jednostki, będąc zarazem testem sprawności przedsiębiorców i menedżerów. To, co naprawdę jest istotne, to sposoby radzenia sobie z ryzykiem. Świadomość występowania ryzyka i wpływu, jakie wywiera ono na rezultaty jednostki, prowadzi do wniosków, że ryzyko oprócz wielu innych obszarów działalności jednostki może i powinno podlegać procesom zarządzania. „W dzisiejszym środowisku biznesowym żadne przedsiębiorstwo nie jest odporne na działanie ryzyka i żadne nie może obejść się bez właściwie ukształtowanych procesów zarządzania ryzykiem i kontroli” (Santomero 2000, s. 410).

Pośród metod zarządzania ryzykiem można wymienić m.in.:

- własne pokrycie ryzyka, np.: tworzenie rezerw lub odpowiednią kalkulację cen,
- dywersyfikację ryzyka,
- przeniesienie ryzyka na inne podmioty, np. na partnera transakcji, ubezpieczyciela,
- zabezpieczanie się przed ryzykiem, nazywane również hedgingiem – jego cena będzie dalej omawiana w niniejszym artykule.

Intuicyjne podejście do ryzyka nakazuje ograniczać je w najprostszy sposób, np. zawierając z kontrahentami umowy wyłącznie w walucie polskiej (unikając tym samym ryzyka walutowego) lub ustalając stałe ceny na swoje produkty (unikanie ryzyka spadku cen). Praktyka pokazuje jednak, że w warunkach konkurencji żadna jednostka gospodarcza nie jest w stanie dyktować takich warunków swoim kontrahentom. Przyczynia się to do wzrostu popularności zabezpieczeń jako metody ograniczenia ryzyka.

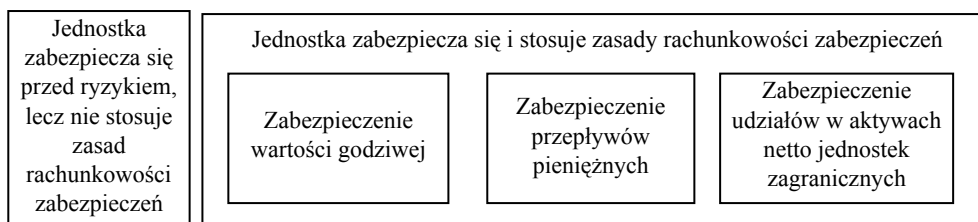
Hedging pochodzi od angielskiego czasownika *hedge*, oznaczającego odgradzanie lub zabezpieczanie. Ta postawa wobec ryzyka zakłada ograniczanie lub nawet eliminację ryzyka z wykorzystaniem instrumentów pochodnych. W tym celu jednostka, która dąży do zabezpieczenia przed ryzykiem, zawiera tzw. transakcję zabezpieczającą (hedgingową), czyli zajmuje na rynku terminowym pozycję odwrotną do pozycji zajmowanej na rynku spot. Dzięki temu potencjalne straty poniesione na rynku spot skompensowane są na rynku terminowym. Ceną, którą jednostka płaci za zabezpieczenie, jest cena samego instrumentu finansowego oraz pozbawienie się zysków w sytuacji, gdy korzyści osiągnięte na rynku natychmiastowym muszą pokryć straty poniesione na rynku terminowym.

Szersza definicja zabezpieczeń w celu ograniczenia ryzyka dopuszcza stosowanie nie tylko instrumentów pochodnych, ale również, a nawet przede wszystkim, instrumentów finansowych dostępnych w samej jednostce gospodarczej. Nie ma bowiem potrzeby szukania zabezpieczenia na rynku instrumentów pochodnych, jeżeli istnieje możliwość zabezpieczenia wewnątrz jednostki. W tym rozumieniu hedging naturalny, jako zabezpieczenie wewnętrzne, niewymagające stosowania żadnych dodatkowych narzędzi, a więc prawdopodobnie tańsze, powinien stanowić punkt wyjścia w procesie ograniczania ryzyka (Wojtyło 2002, s. 66-67); Bednarski 2001, s. 51).

2. Rachunkowość zabezpieczeń

W zakresie prezentacji i wyceny zabezpieczenia w sprawozdaniu finansowym jednostki, które stosują zabezpieczenia, mogą wybrać pomiędzy wyceną zabezpieczenia według zasad ogólnych a prezentacją i wyceną według specjalnych zasad rachunkowości zabezpieczeń. Jest to ważna decyzja, ponieważ obrana metoda wpływa na odbiór jednostki przez otoczenie (udziałowców, kredytodawców, kontrahentów itp.). Podział metod wyceny i prezentacji zabezpieczeń zaprezentowano na rys. 1.

Możliwość stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń pojawiła się w Polsce do 2002 roku. Podstawy stosowania rachunkowości zabezpieczeń stworzyła znowelizowana ustawa o rachunkowości wraz z rozporządzeniem wykonawczym Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych. Przyjęte w tym zakresie rozwiązania są w znacznym stopniu tożsame z regulacjami międzynarodowymi, takimi jak Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, na których były wzorowane, jak i z przepisami US GAPP.

Rys. 1. Sposób wyceny i prezentacji zabezpieczenia w sprawozdaniu finansowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad uznawania, wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych z dnia 12 grudnia 2001 roku.

Prezentując zasady ujmowania zabezpieczenia zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, warto przytoczyć podstawowe definicje oraz wyjaśnić istotę rachunkowości zabezpieczeń. Przez zabezpieczenie dla celów rachunkowości zabezpieczeń rozumie się wybór jednego lub więcej instrumentów zabezpieczających, których zmiany wartości godziwej kompensują zmianę wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z taką pozycją przepływów pieniężnych. Pozycję zabezpieczaną stanowią aktywa, zobowiązania – w tym także przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja – z którymi wiąże się ryzyko zmiany wartości godziwej albo przepływów pieniężnych oczekiwanych przez jednostkę. Instrumentem zabezpieczającym są natomiast instrumenty pochodne, a także, w uzasadnionych przypadkach, aktywa finansowe lub zobowiązania finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, co do których oczekuje się, że ich wartość godziwa lub związane z nimi przepływy pieniężne skompensują zmiany wartości godziwej zabezpieczanej pozycji lub związanych z nią przepływów pieniężnych. Dodatkowo instrumenty zabezpieczające muszą spełnić następujące warunki, określone w art. 35a, ust. 3 ustawy o rachunkowości, a mianowicie:

- „przed zawarciem kontraktu ustalono jego cel oraz określono, które aktywa lub pasywa mają zostać za pomocą tego kontraktu zabezpieczone,
- zabezpieczający instrument finansowy będący przedmiotem kontraktu i zabezpieczane za jego pomocą aktywa lub pasywa charakteryzują się podobnymi cechami, a w szczególności wartością nominalną, datą zapadalności, wpływem zmian stopy procentowej albo kursu waluty,
- stopień pewności oczekiwań dotyczących przewidywanych w wyniku kontraktu przepływów środków pieniężnych jest znaczny”.

Istnieje wiele klasyfikacji typów zabezpieczenia, jednak zarówno polskie jak i międzynarodowe regulacje z zakresu rachunkowości zabezpieczeń wyróżniają trzy podstawowe ich rodzaje:

- 1) zabezpieczenie wartości godziwej,
- 2) zabezpieczenie przepływów pieniężnych,
- 3) zabezpieczenie udziałów w aktywach netto jednostki zagranicznej.

Pierwszy z wymienionych rodzajów zabezpieczenia – zabezpieczenie wartości godziwej – ma na celu ograniczanie zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian wartości godziwej, wynikających z określonego ryzyka związanego z wprowadzonymi do ksiąg rachunkowych aktywami i zobowiązaniami finansowymi lub określoną ich częścią. W tym przypadku zyski lub straty z wyceny instrumentu zabezpieczającego ujmują się na bieżąco w wyniku finansowym. Podobnie skutki przeszacowania pozycji zabezpieczanej do jej wartości godziwej, podwyższające lub obniżające jej wartość, zalicza się na bieżąco do kosztów lub przychodów okresu sprawozdawczego. Dotyczy to również sytuacji, gdy wobec braku powiązania zabezpieczającego skutki przeszacowania odniesione byłyby na kapitał lub też pozycja zabezpieczana standardowo wykazywana jest w cenie nabycia.

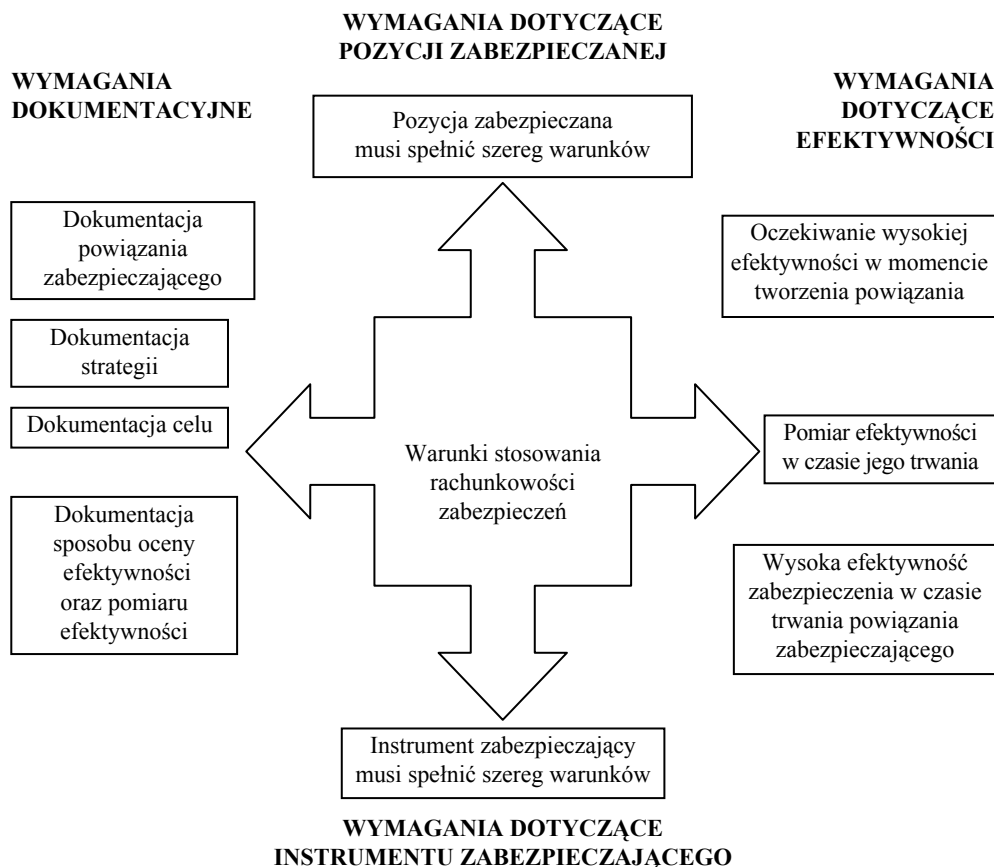
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych polega na ograniczeniu zagrożenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach środków pieniężnych, wynikających z określonego ryzyka związanego z wprowadzonymi do ksiąg aktywami, zobowiązaniami lub uprawdopodobnionymi przyszłymi zobowiązaniami lub planowanymi transakcjami. Zyski lub straty z instrumentu zabezpieczającego w części uznanej za efektywne zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny do czasu realizacji transakcji. Wykazane w kapitale zyski lub straty z aktualizacji wyceny instrumentu zabezpieczającego zalicza się do przychodów lub kosztów finansowych okresu, w którym zabezpieczone przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja powodują powstanie przychodów lub kosztów finansowych. Odpowiednio, jeżeli zabezpieczone przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja powoduje powstanie aktywów lub zobowiązań na dzień ich powstania, zyski lub straty z aktualizacji wyceny instrumentu zabezpieczającego odpisuje się i korygują one wartość początkową zabezpieczanych aktywów lub zobowiązań. Kolejny rodzaj powiązania zabezpieczającego stanowi zabezpieczenie udziałów w aktywach netto jednostek zagranicznych, których działalność nie stanowi integralnej części działalności jednostki. Zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego w części uznanej za efektywną ujmują się w kapitale z aktualizacji wyceny do dnia zbycia zabezpieczanych udziałów, kiedy to odnosi się je odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych.

Należy tutaj jednak stwierdzić, że nie wszystkie zabezpieczenia kwalifikują się do stosowania przepisów rachunkowości zabezpieczeń. Jednostka, która chce stosować specjalne zasady rachunkowości zabezpieczeń, musi spełnić szereg wymogów, takich jak:

- wymagania dokumentacyjne,
- wymagania dotyczące efektywności zabezpieczenia,

- wymagania dotyczące pozycji zabezpieczanej,
- wymagania dotyczące instrumentu zabezpieczającego.

Wymagania zaprezentowano na rys. 2.

Rys. 2. Warunki stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Źródło: opracowanie własne.

Implementacja przepisów rachunkowości zabezpieczeń wymaga odpowiedniej wyceny powiązania zabezpieczającego. Składa się na nią wycena instrumentu zabezpieczającego oraz wycena pozycji zabezpieczanej.

Na potrzeby rachunkowości zabezpieczeń instrument zabezpieczający zawsze wyceniany jest w wartości godziwej, przez którą, w myśl ustawy o rachunkowości, rozumie się: „kwotę, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a

zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązаныmi ze sobą stronami. Wartość godziwą instrumentów finansowych znajdujących się w obrocie na aktywnym rynku stanowi cena rynkowa pomniejszona o koszty związane z przeprowadzeniem transakcji, gdyby ich wysokość była znacząca. Cenę rynkową aktywów finansowych posiadanych przez jednostkę oraz zobowiązań finansowych, które jednostka zamierza zaciągnąć, stanowi zgłoszona na rynku bieżąca oferta kupna, natomiast cenę rynkową aktywów finansowych, które jednostka zamierza nabyć, oraz zaciągniętych zobowiązań finansowych stanowi zgłoszona na rynek bieżąca oferta sprzedaży” (art. 28 ust. 6 ustawy o rachunkowości).

Definicja wartości godziwej wprowadzona do polskiego prawa bilansowego wraz z nowelizacją ustawy o rachunkowości zgodna jest z międzynarodową tendencją odchodzenia od wyceny według wartości historycznej na rzecz wyceny odzwierciedlającej bieżącą wartość aktywów i pasywów. O ile bowiem w momencie zakupu składnika aktywów jego cena odpowiada wartości rynkowej, a więc wartości godziwej, o tyle wraz z upływem czasu wobec m.in. zmian cen rynkowych zapłaconą kiedyś cena różni się istotnie od wartości rynkowej tego składnika aktywów na dzień kolejnej wyceny (Adamkiewicz 2001, s. 561).

W ustawie o rachunkowości zawarto jedynie ogólną koncepcję wyceny w wartości godziwej, nie precyzując jednak, w jaki sposób należy ustalać wartość godziwą instrumentów finansowych, w tym tych instrumentów finansowych, które jako jedyne mogą być wyznaczone na instrumenty zabezpieczające w myśl regulacji rachunkowości zabezpieczeń. Wskazówki odnośnie do ustalania wartości godziwej instrumentów zabezpieczających zawarto w rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie instrumentów finansowych. Artykuł 15 rozporządzenia stanowi, że:

„Za wiarygodną uznaje się wartość godziwą ustaloną w szczególności drogą:

- 1) wyceny instrumentu finansowego po cenie ustalonej na aktywnym rynku regulowanym, na którym następuje publiczny obrót instrumentami finansowymi, zaś informacje o tej cenie są ogólnie dostępne,
- 2) oszacowania dłużnych instrumentów finansowych przez wyspecjalizowaną, niezależną jednostkę świadczącą tego rodzaju usługi, przy czym możliwe jest rzetelne oszacowanie przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami,
- 3) zastosowania właściwego modelu wyceny instrumentu finansowego, a wprowadzone do tego modelu dane wejściowe pochodzą z aktywnego regulowanego rynku,
- 4) oszacowania ceny instrumentu finansowego, dla którego nie istnieje aktywny rynek, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej na aktywnym regulowanym rynku ceny nieróżniącego się istotnie, podobnego instrumentu finansowego, albo cen składników złożonego instrumentu finansowego,
- 5) oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne”.

Przy wprowadzaniu instrumentu do ksiąg uwzględnia się poniesione przez jednostkę koszty transakcji, a na dzień wyceny wartości godziwej nie pomniejsza się o koszty transakcji, jakie poniosłaby jednostka, zbywając lub wyłączając je z ksiąg rachunkowych z innych przyczyn, chyba że wysokość kosztów transakcji byłaby wysoka (art. 14-14 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie specjalnych zasad...).

Problem wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego jest szczególnie istotny, ponieważ, zgodnie z regulacjami rachunkowości zabezpieczeń, na instrumenty zabezpieczające mogą być wyznaczane tylko te aktywa i pasywa, których wartość godziwą można wiarygodnie wycenić. Jeżeli zatem nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, czy to przez porównanie do aktualnej ceny rynkowej, czy też za pomocą innych technik wyceny, składnik aktywów lub pasywów nie kwalifikuje się jako instrument zabezpieczający w myśl regulacji rachunkowości zabezpieczeń.

Z rachunkowością zabezpieczeń związana jest również odpowiednia wycena pozycji zabezpieczanej, która jest różna w zależności od rodzaju powiązania zabezpieczającego. Wspólna zarówno dla zabezpieczenia wartości godziwej jak i zabezpieczenia przepływów pieniężnych jest natomiast zasada, że przy wycenie pozycji zabezpieczanej uwzględnia się zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, oddającej istotę rachunkowości zabezpieczeń. W ustawie o rachunkowości zasada ta znalazła odzwierciedlenie w art. 35a, który stanowi, że jeżeli zabezpieczenie spełnia warunki rachunkowości zabezpieczeń, „to przy wycenie zabezpieczanych aktywów lub pasywów uwzględnia się wartość nabytych dla ich zabezpieczenia instrumentów finansowych oraz zmiany ich wartości”.

W przypadku zabezpieczenia wartości godziwej pozycję zabezpieczaną wycenia się w następujący sposób: „Skutki przeszacowania pozycji zabezpieczanej, spowodowane przez określone ryzyko poddane zabezpieczeniu, odpowiednio podwyższające lub pomniejszające wartość tej pozycji wykazaną w księgach rachunkowych, zalicza się bieżąco do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego. Dotyczy to również zwiększania i zmniejszania wartości pozycji zabezpieczanych, które w innym przypadku, jako skutki przeszacowania, byłyby odniesione na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, jak też pozycji wycenianych przez jednostkę w cenie nabycia. Skutki przeszacowania pozycji zabezpieczanej w części powodowanej przez ryzyko niepoddane zabezpieczeniu wykazuje się w księgach rachunkowych zgodnie z postanowieniami rozdziału 3. Ustalono od dnia rozpoczęcia zabezpieczania i wykazane w księgach rachunkowych skutki przeszacowania wartości godziwej oprocentowanego instrumentu finansowego, spowodowanego przez ryzyko poddane zabezpieczeniu, rozlicza się w pełni w okresie rozpoczynającym się:

- 1) od dnia, w którym nastąpiło przeszacowanie wartości godziwej zabezpieczanego instrumentu wynikające z zabezpieczenia ryzyka, lub

- 2) od dnia, w którym jednostka zaprzestaje tego przeszacowywania
- do terminu wymagalności, i zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych okresu sprawozdawczego” (art. 32 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie specjalnych zasad...).

Pozycja zabezpieczana w przypadku zabezpieczenia wartości godziwej, spełniającego kryteria rachunkowości zabezpieczeń, jest zawsze, w zakresie zabezpieczanego ryzyka, wyceniana w wartości godziwej, a zmiany jej wartości ujmowane są w rachunku wyników w okresie przeprowadzenia wyceny. Zasada ta stanowi o wyjątkowości rachunkowości zabezpieczeń, gdyż zapotrzebowanie na rachunkowość zabezpieczeń po części wynika właśnie z tej przyczyny, że zabezpieczana pozycja, o ile nie są stosowane regulacje rachunkowości zabezpieczeń, jest wyceniana według kosztu historycznego lub w wartości godziwej ale ze zmianami ujmowanymi w kapitale własnym. W wymienionych przypadkach, nie stosując rachunkowości zabezpieczeń, jednostka nie miałaby możliwości ujmowania w rachunku zysków i strat kompensujących się wycen pozycji zabezpieczanych oraz instrumentów zabezpieczających. W sytuacji gdy jednostka stosuje zasady rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, zmiany wartości pozycji zabezpieczanej odnoszone są w koszty finansowe, a pozycja zabezpieczana wyceniana jest w sprawozdaniu finansowym z uwzględnieniem zmian wartości instrumentu zabezpieczającego.

Należy zauważyć, że pozycja zabezpieczana jest korygowana wyłącznie o zmiany wartości godziwej powodowane przez ryzyko poddane zabezpieczeniu, natomiast wpływ pozostałego ryzyka na zmianę wartości pozycji zabezpieczanej ujmowany według zasad rachunkowości, jakie miałyby zastosowanie, gdyby jednostka nie stosowała zasad rachunkowości zabezpieczeń. Taki sposób ujmowania zmian wartości pozycji zabezpieczanej powoduje, że wykazana w sprawozdaniu finansowym wartość pozycji zabezpieczanej może nie być ani jej wartością godziwą, ani wartością pozycji według kosztu historycznego czy też nawet cen sprzedaży. W rzeczywistości w sytuacji zabezpieczenia wartości godziwej wartość pozycji zabezpieczanej stanowi jej koszt historyczny, skorygowany o zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej powstałe w wyniku zabezpieczanego ryzyka (Walińska, Czajor 2004, s. 11). Zasady wyceny pozycji zabezpieczanej stanowią tak istotne odstępstwo od ogólnie stosowanych zasad rachunkowości, że poniekąd z tej przyczyny stosowanie zasad rachunkowości zabezpieczeń obwarowane jest spełnieniem licznych wymogów formalnych i dokumentacyjnych, o których już wspomniano w niniejszym artykule i zaprezentowano na rys. 2.

Odmienne zasady dotyczą wyceny pozycji zabezpieczanej w sytuacji zabezpieczenia przepływów pieniężnych. Zgodnie z polskimi normami rachunkowości, jeżeli uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja powoduje powstanie aktywów lub zobowiązań, to na dzień wprowadzenia tych pozycji do

ksiąg rachunkowych zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego ujęte do tego dnia w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny odpisuje się i odpowiednio dolicza do ceny nabycia lub inaczej określonej wartości początkowej wprowadzonych do ksiąg rachunkowych aktywów lub zobowiązań. Tak więc wartość początkowa wprowadzonego po raz pierwszy składnika aktywów lub zobowiązania korygowana jest o skumulowane w kapitale własnym zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego, z tym zastrzeżeniem, że wartość tak ustalonej korekty nie może być wyższa od wartości godziwej skumulowanych od dnia rozpoczęcia zabezpieczania zmian przyszłych przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczaną pozycją. W pozostałych przypadkach wykazane w kapitale (funduszu) z aktualizacji wyceny zyski lub straty z przeszacowania instrumentu zabezpieczającego zalicza się odpowiednio do przychodów lub kosztów finansowych tego okresu sprawozdawczego, w którym zabezpieczone uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie lub planowana transakcja powoduje powstanie przychodów lub kosztów finansowych (art. 33 ust. 1-4 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie specjalnych zasad...). Jeżeli jednostka, zgodnie z regulacjami rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych, będzie korygowała wartość początkową wprowadzonych aktywów lub pasywów, to podobnie jak w przypadku zabezpieczenia wartości godziwej pozycja zabezpieczana może zostać wyceniona w wartości różnej od wartości godziwej czy kosztu historycznego. Taka sytuacja będzie miała miejsce, w przypadku gdy nie cała wartość i nie wszystkie rodzaje ryzyka związanego z pozycją zabezpieczaną będą podlegać zabezpieczeniu.

W przypadku zabezpieczania inwestycji w aktywach netto jednostek zagranicznych pozycja zabezpieczana jest korygowana dopiero w momencie wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części udziałów podlegających zabezpieczeniu. Do tego czasu zyski lub straty z wyceny wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego, lub z wyceny składnika walutowego instrumentu zabezpieczającego niebędącego instrumentem pochodnym, w części uznanej zgodnie za efektywne zabezpieczenie ryzyka zmiany kursu walut odnosi się na kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny.

3. Podsumowanie

Jednostki stosujące zabezpieczenia mogą wyceniać je według ogólnych zasad rachunkowości, jak też według specjalnych zasad rachunkowości zabezpieczeń. Decyzja o stosowaniu rachunkowości zabezpieczeń wywiera wpływ na sprawozdanie finansowe jednostki.

Rachunkowość zabezpieczeń przede wszystkim wprowadza szczególne zasady wyceny pozycji zabezpieczanej oraz zabezpieczającej. Istotę rachunkowości zabezpieczeń stanowi bowiem zasada, że przy wycenie pozycji zabezpieczanej uwzględnia się zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Zasada

ta stanowi o wyjątkowości rachunkowości zabezpieczeń, gdyż zapotrzebowanie na rachunkowość zabezpieczeń po części wynika właśnie z tego, że zabezpieczana pozycja, jeśli nie są stosowane regulacje rachunkowości zabezpieczeń, jest wyceniana według kosztu historycznego lub w wartości godziwej, ale ze zmianami ujmowanymi w kapitale własnym.

Literatura

- Adamkiewicz Z., *Wartość godziwa i jej ustalanie*, „Rachunkowość” 2001, nr 9.
- Bednarski R., *Zarządzanie ryzykiem a wartość przedsiębiorstwa*, „Rynek Terminowy” 2001, nr 3.
- Ducker P.F., *Jak skutecznie zarządzać firmą*, Warszawa 1993.
- Santomero A.M., *Tajniki finansów*, Liber, 2000.
- Walińska E., Czajor P., *Zabezpieczanie wartości zapasów według zasad rachunkowości instrumentów finansowych*, „Monitor Rachunkowości i Finansów” 2004, nr 7-8.
- Wojtyło P., *Ryzyko walutowe w przedsiębiorstwie*, „Finansista” 2002, nr 12.

Akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych z dnia 12 grudnia 2001 r., DzU nr 149, poz. 1674, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, DzU 2002 nr 76, poz. 694, z późn. zm.

VALUATION IN HEDGE ACCOUNTING CONDITIONS

Summary

Every company which operates in a risk environment and uses hedging for risk elimination purposes has the opportunity to apply special accounting rules called hedge accounting. Decision: to use or not to use hedge accounting is important because of its influence on the financial statement. Hedge accounting provides a lot of deviation from the general accounting approach, one of them is special valuation of the hedged position and hedging instrument. While using hedge accounting the companies have the opportunity to override the standard accounting rules which oblige them to value certain position at historical cost. This special rules which are distinctive only for a hedge accounting help to avoid much of the volatility in the financial statement which would occur when the derivative and hedge position were recognized as required by normal accounting principles. The article describes how hedge accounting changes the picture of hedging in the financial statement.